

XÂY DỰNG KẾ HOẠCH TUYÊN TRUYỀN, PHỔ BIẾN VÀ GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÔNG NHÂN LAO ĐỘNG TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

 NGUYỄN HUY KHOA - ĐỖ HỒNG THẮNG*

Ngày nhận: 6/5/2018

Ngày phản biện: 20/9/2018

Ngày duyệt đăng: 28/9/2018

Tóm tắt: Công tác tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động có vai trò rất quan trọng, là cầu nối để truyền tải các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước đến với người lao động. Trong những năm qua, công tác này bước đầu đã thu được kết quả đáng kể, góp phần nâng cao nhận thức pháp luật của người lao động. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, hoạt động tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động vẫn còn mang tính phong trào, nặng về hình thức. Trong bài viết này, tác giả tập trung làm rõ tầm quan trọng của việc xây dựng kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động cũng như yêu cầu, căn cứ, nội dung và quy trình xây dựng kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật.

Từ khóa: Tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật; Công nhân lao động; Xây dựng kế hoạch.

DEVELOPING THE LAW DISSEMINATION, PROPAGATION AND EDUCATION PLAN FOR LABORERS IN THE CURRENT PERIOD

Abstract: The propaganda, dissemination and education of law for laborers plays a very important role as a bridge to convey the Party's undertakings and policies and the State's law to the laborers. In the past years, this work has gained remarkable results, contributing to raising the legal awareness of laborers. However, in addition to the results achieved, propaganda, dissemination and legal education for workers are still current and heavy on the movement. In this article, the author focuses on clarifying the importance of developing legal dissemination and education plans for laborers as well as the requirements, bases, contents and procedures of making the law dissemination, propagation programs.

Keywords: Propagating, disseminating and educating the law; Workers; develop a plan.

Trong giai đoạn hiện nay, nhận thấy rõ tầm quan trọng của công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật, Đảng và Nhà nước ta đã đề ra nhiều biện pháp nhằm nâng cao ý thức chấp hành pháp luật cho cán bộ, nhân dân. Đặc biệt là những năm gần đây, công tác tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật đã được thực hiện theo các chương trình, kế hoạch cụ thể được Chính phủ phê duyệt. Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam cũng đã có chương trình riêng trong tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật tới công nhân lao động. Bước đầu đã thu được kết quả đáng kể, nâng cao nhận thức pháp luật của người lao động lên một bước. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, hoạt động tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động nhiều lúc vẫn còn mang tính thời sự, nặng về phong trào; việc phổ biến

hiện nay mới chỉ tập trung vào các luật và pháp lệnh, chưa thực sự chú trọng vào các văn bản hướng dẫn thi hành; các hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật hiện đại chưa được sử dụng triệt để, việc ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật chưa được hiệu quả. Đặc biệt, hiện nay pháp luật vẫn chưa điển hình hóa quy trình xây dựng kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật. Vì vậy, trong bài viết này, tác giả tập trung làm rõ tầm quan trọng của việc xây dựng kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động cũng như yêu cầu, căn cứ, nội dung và quy trình xây dựng kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật.

* Trường Đại học Công đoàn

1. Sự cần thiết xây dựng kế hoạch

Xây dựng kế hoạch là việc đề ra một hệ thống những công việc dự định làm trong một thời gian nhất định với cách thức, trình tự, thời hạn tiến hành cụ thể.

Xây dựng kế hoạch phổ biến, giáo dục pháp luật là khâu đầu tiên; là cơ sở để tổ chức triển khai thực hiện các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật một cách khoa học, hiệu quả.

Việc xây dựng kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật phải xuất phát từ đặc thù của công tác này, cụ thể:

- *Thứ nhất*, đối tượng cần được phổ biến, giáo dục pháp luật là rất đa dạng. Các đối tượng này khác nhau về trình độ văn hoá, nhận thức, nghề nghiệp, lứa tuổi, lối sống, tín ngưỡng, tôn giáo... Do vậy, đòi hỏi kế hoạch được xây dựng phải có nội dung, hình thức cho phù hợp để từ đó có thể tạo ra sự chuyển biến căn bản trong nhận thức và nâng cao ý thức biết pháp luật cho công nhân lao động.

- *Thứ hai*, chủ thể tham gia tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động cũng đa dạng, phong phú.

- *Thứ ba*, công tác tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật đòi hỏi tính tổ chức cao, cần được triển khai kịp thời, liên tục, kết hợp giữa triển khai có tính trọng tâm, trọng điểm và từ đó triển khai nhân ra diện rộng. Thực hiện công tác này là cả một quá trình, vì vậy, trước mắt phải chọn một số nơi có tình hình phức tạp, giải quyết vụ việc đạt hiệu quả thấp, nhận thức pháp luật của người lao động còn nhiều hạn chế, chú trọng cơ cấu ngành, nghề để tổ chức tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật, từ việc chỉ đạo điểm để rút kinh nghiệm và triển khai nhân ra diện rộng.

Từ những đặc thù nêu trên, có thể thấy việc xây dựng kế hoạch phổ biến, giáo dục pháp luật là hết sức cần thiết, cụ thể là:

- Với việc xác định rõ đối tượng, nội dung, hình thức, biện pháp, tiến độ và phân công thực hiện cụ thể, kế hoạch phổ biến, giáo dục pháp luật sẽ bảo đảm cho công tác này tiến hành được thường xuyên, liên tục.

- Tạo điều kiện cho các chủ thể liên quan đến công tác phổ biến, giáo dục pháp luật chủ động hơn trong tổ chức công việc.

- Kế hoạch phổ biến giáo dục pháp luật sẽ là cơ sở để các địa phương bố trí kinh phí cho công tác này.

- Kế hoạch phổ biến, giáo dục pháp luật sẽ là căn cứ để kiểm tra, đánh giá, khen thưởng việc thực hiện nhiệm vụ phổ biến, giáo dục pháp luật ở địa phương.

2. Yêu cầu của kế hoạch

Kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật phải đảm bảo các yêu cầu sau: xác định rõ mục tiêu, nội dung, biện pháp, lộ trình thực hiện phải có tính khả thi; phù hợp với thực tiễn.

Đơn vị sử dụng lao động là nơi trực tiếp triển khai thực hiện kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động, vì vậy kế hoạch càng cụ thể, càng chi tiết thì sẽ càng thuận lợi cho triển khai trong thực tế. Bên cạnh đó, tình hình thực tế của mỗi ngành, nghề, lĩnh vực sản xuất kinh doanh là không giống nhau, do đó kế hoạch được xây dựng phải bám sát vào điều kiện thực tế của các đơn vị sử dụng lao động đó. Có như vậy, khi triển khai kế hoạch tại mỗi đơn vị mới mang lại hiệu quả thực sự.

Cũng cần phải chú ý rằng việc xây dựng kế hoạch phải đạt mục tiêu chung là: tạo ra sự chuyển biến căn bản trong nhận thức và nâng cao hiểu biết pháp luật, ý thức tôn trọng và chấp hành pháp luật của công nhân lao động; góp phần ngăn chặn và hạn chế hành vi vi phạm pháp luật; giữ gìn an ninh và trật tự an toàn xã hội; khai thác có hiệu quả việc phổ biến pháp luật thông qua hoạt động nghề nghiệp của cán bộ làm công tác tuyên truyền.

3. Căn cứ xây dựng kế hoạch

Kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật được xây dựng dựa trên những căn cứ chủ yếu sau:

- Căn cứ vào chương trình, kế hoạch tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân lao động của các cấp công đoàn.

- Căn cứ tình hình nhiệm vụ chính trị của đơn vị sử dụng lao động trong từng giai đoạn cụ thể.

- Căn cứ nhu cầu tìm hiểu pháp luật của công nhân lao động.

4. Trình tự xây dựng kế hoạch

4.1. Giai đoạn chuẩn bị

Việc chuẩn bị xây dựng kế hoạch có thể diễn ra trong tư duy, cũng có thể được chuẩn bị bằng văn bản với một số công việc sau:

+ Lựa chọn loại kế hoạch cần xây dựng

Kế hoạch bao gồm kế hoạch dài hạn, trung hạn, ngắn hạn, cũng có khi là kế hoạch theo từng đợt, tập trung phổ biến, giáo dục một nội dung cụ thể của pháp luật.

Do công tác phổ biến, giáo dục pháp luật là cả một quá trình vì vậy kế hoạch phổ biến, giáo dục pháp luật cho người lao động thường được xây dựng theo giai đoạn hoặc hàng năm.

+ *Xác định căn cứ xây dựng kế hoạch*

Không phải bất kỳ kế hoạch nào cũng có đầy đủ các căn cứ xây dựng như đã được trình bày ở phần trên mà người được giao trách nhiệm xây dựng kế hoạch cần dựa trên loại kế hoạch, phân tích những trọng tâm, trọng điểm trong chiến lược phát triển doanh nghiệp, đánh giá chính xác thực tiễn của từng ngành, nghề để xác định căn cứ xây dựng kế hoạch.

+ *Điều tra khảo sát*

Khi cần thiết, người xây dựng kế hoạch cần tổ chức khảo sát ban đầu để có căn cứ thực tế xây dựng kế hoạch. Việc khảo sát phải toàn diện, có phương pháp khoa học trong thu thập và xử lý thông tin. Chú trọng khảo sát nhằm xác định nhu cầu tìm hiểu các quy định pháp luật của công nhân lao động; nhu cầu tìm hiểu, học tập các quy định pháp luật; đánh giá năng lực thực hiện công tác tiếp công nhân lao động,... của cán bộ làm công tác tuyên truyền của các cấp công đoàn.

4.2. Xây dựng dự thảo kế hoạch

Sau khi đã thực hiện một số công việc chuẩn bị cần thiết, người được giao xây dựng dự thảo kế hoạch tiến hành xây dựng dự thảo kế hoạch.

Kế hoạch phổ biến, giáo dục pháp luật phải đảm bảo các nội dung chính sau đây:

- *Mục đích, yêu cầu*

Đây chính là phần đầu tiên trong dự thảo kế hoạch. Người soạn thảo cần phải nêu rõ mục đích cụ thể cần đạt được cũng như yêu cầu đặt ra khi triển khai kế hoạch.

Mục đích tổng quát của công tác tuyên truyền chính là đẩy mạnh việc thực hiện đề án, thực hiện có hiệu quả công tác phổ biến, giáo dục pháp luật; từng bước tạo ra sự chuyển biến về nhận thức, nâng cao ý thức tôn trọng và chấp hành pháp luật của công nhân lao động; giúp người lao động hiểu và thực hiện đúng quyền, nghĩa vụ của mình khi thực hiện quyền công dân. Tuy nhiên tùy tình hình cụ thể của mỗi địa phương mà kế hoạch được xây dựng đạt được mục đích tổng quát hay mục đích cụ thể.

Yêu cầu của kế hoạch đặt ra phải cụ thể trong khoảng thời gian nhất định để làm cơ sở phân công trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức, cá nhân tham gia thực hiện kế hoạch. Một trong những yêu cầu

đặt ra của kế hoạch là phải đảm bảo thiết thực, hiệu quả, tránh lãng phí, phù hợp với mục tiêu chung.

- *Nội dung*

Căn cứ vào yêu cầu chung của kế hoạch, hướng dẫn của công đoàn cấp trên và nhu cầu tìm hiểu pháp luật của công nhân lao động mà dự thảo kế hoạch xác định những nội dung pháp luật cần được phổ biến đến người lao động.

Nội dung pháp luật được phổ biến, giáo dục có thể là tất cả các quy định của pháp luật hiện hành hoặc cũng có thể chỉ là một chế định của pháp luật, nhất là các nội dung liên quan trực tiếp đến quyền, nghĩa vụ của người lao động.

- *Hình thức thực hiện*

Như phần đầu đã trình bày, công tác phổ biến, giáo dục pháp luật nói chung được triển khai bằng nhiều hình thức: tuyên truyền miệng qua tổ chức tập huấn, hội nghị, biên soạn tài liệu, phổ biến qua các phương tiện thông tin đại chúng, qua mạng lưới truyền thanh cơ sở... Tuy nhiên, trong phạm vi doanh nghiệp, không phải tất cả các hình thức nêu trên đều phát huy hiệu quả. Chính vì vậy, khi xây dựng dự thảo kế hoạch phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền lợi, nghĩa vụ cho người lao động, người soạn thảo phải chú ý tới đối tượng được phổ biến, giáo dục pháp luật; phải xem xét điều kiện thực tế của doanh nghiệp như về tài chính, về lực lượng tham gia, địa điểm tiến hành để lựa chọn hình thức phổ biến, giáo dục cho phù hợp. Hình thức phổ biến, giáo dục được lựa chọn muốn đạt được hiệu quả phải tính tới diện bao quát của hình thức đó đối với đối tượng được phổ biến, giáo dục. Có thể căn cứ vào số lượt người được phổ biến, giáo dục hoặc là nếu sử dụng hình thức đó thì sau khi phổ biến, tình hình vi phạm pháp luật về quyền nghĩa vụ của công nhân lao động như thế nào?...

Với mục đích tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động thì tùy tình hình của từng đơn vị sử dụng lao động mà lựa chọn các hoạt động sao cho phù hợp trong từng giai đoạn cụ thể:

+ Phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền lợi và nghĩa vụ của công nhân lao động thông qua các phương tiện thông tin đại chúng.

Hoạt động này thường được thực hiện mang tính thường xuyên, liên tục. Người soạn thảo cần căn cứ vào tình hình, điều kiện thực tế của từng đơn vị sử dụng lao động mà chú trọng vào một số tờ báo,

đài, bản tin ở địa phương để phổ biến sao cho có hiệu quả.

+ Tổ chức biên soạn, xuất bản tài liệu phục vụ công tác phổ biến, giáo dục pháp luật

Đối với hoạt động này, tùy điều kiện kinh phí của mỗi đơn vị sử dụng lao động mà tổ chức biên soạn, xuất bản các tài liệu sau: cuốn sách tìm hiểu, hỏi đáp pháp luật; tờ gấp về một số nội dung quan trọng của pháp luật đối với quyền và nghĩa vụ của người lao động. Các tài liệu nói trên được xuất bản cho đối tượng là công nhân lao động, vì vậy, nội dung phải đơn giản, dễ hiểu, thiết thực.

+ Xây dựng cơ chế phối hợp giữa tổ chức đại diện cho người lao động với người sử dụng lao động trong công tác tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cho công nhân lao động tại doanh nghiệp.

Nội dung của hoạt động này cũng rất quan trọng, vì qua đó nâng cao được vai trò của các bên trong quan hệ lao động trong việc phối hợp với nhau để vận động công nhân lao động chấp hành pháp luật.

+ Tổ chức tập huấn, hội nghị

Đối với đối tượng là công nhân lao động thì tổ chức phổ biến về nội dung của các quy định pháp luật, đặc biệt chú trọng phổ biến quyền và nghĩa vụ của người lao động khi tham gia vào vụ việc cụ thể.

- Tiến độ thực hiện

Cũng như bất kỳ một kế hoạch nào, kế hoạch tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật cần xác định rõ tiến độ thực hiện kế hoạch. Việc xác định tiến độ thực hiện giúp cho việc thực hiện kế hoạch đảm bảo khả thi hơn và đây cũng là căn cứ theo dõi, kiểm tra việc thực hiện kế hoạch.

Tiến độ thực hiện kế hoạch có thể là theo giai đoạn, theo quý hoặc theo tháng. Trong kế hoạch, các hoạt động đề ra phải xác định thời gian thực hiện cụ thể.

- Tổ chức thực hiện

+ Xác định biện pháp thực hiện việc phổ biến, giáo dục pháp luật phù hợp với từng đơn vị sử dụng lao động: có thể tổ chức các hình thức tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật độc lập, cũng có thể tổ chức lồng ghép trong các chương trình, kế hoạch khác của địa phương như chương trình xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư, chương trình nước sạch, vệ sinh môi trường...

+ Phân công trách nhiệm hợp lý, rõ ràng cho các chủ thể tham gia tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật.

+ Bản kế hoạch được xây dựng phải có nội dung về kiểm tra, giám sát việc thực hiện; chế độ thông tin, báo cáo thường xuyên, sơ kết, tổng kết,...

4.3. Biên tập, hoàn chỉnh nội dung kế hoạch

Kế hoạch được xây dựng làm cơ sở cho việc triển khai thực hiện, vì vậy, để nội dung kế hoạch được đầy đủ và toàn diện, nên đưa dự thảo kế hoạch lấy ý kiến đóng góp của các cơ quan có liên quan và những người sẽ trực tiếp tham gia triển khai thực hiện kế hoạch.

Sau khi tổng hợp ý kiến đóng góp, cán bộ được phân công tiếp thu, biên tập, hoàn chỉnh kế hoạch để trình lãnh đạo phê duyệt.

4.4. Dự toán kinh phí thực hiện kế hoạch

Dựa trên các nội dung của kế hoạch, cần xây dựng đồng thời dự toán kinh phí cần thực hiện. Việc lập dự toán, quản lý, cấp phát, thanh toán và quyết toán kinh phí thực hiện theo Thông tư liên tịch số 14/2014/TTLT-BTC-BTP ngày 27 tháng 1 năm 2014 Bộ Tư pháp và Bộ Tài chính hướng dẫn việc lập, quản lý, sử dụng và quyết toán kinh phí bảo đảm cho công tác phổ biến, giáo dục pháp luật.

4.5. Trình phê duyệt kế hoạch

Dự thảo kế hoạch và dự toán kinh phí, sau khi được hoàn chỉnh phải được người có thẩm quyền phê duyệt.

5. Tổ chức thực hiện kế hoạch

Sau khi kế hoạch được phê duyệt, cần có những biện pháp để triển khai thực hiện. Căn cứ vào phân công nhiệm vụ trong bản kế hoạch được phê duyệt, các cơ quan, cá nhân có liên quan có trách nhiệm chủ động thực hiện phần công việc của mình theo đúng tiến độ đã đề ra.

Có thể nhận thấy, việc xây dựng kế hoạch là một trong những hoạt động nghiệp vụ quan trọng nhất của cán bộ làm công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật; đây là khung chính, là cơ sở để thực hiện các bước tiếp theo của hoạt động tuyên truyền và phổ biến pháp luật cho người dân nói chung và cho công nhân lao động nói riêng. □

Tài liệu tham khảo

1. Luật phổ biến và giáo dục pháp luật năm 2012.
2. Nghị định số 28/2013/NĐ-CP ngày 4/4/2013 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật phổ biến, giáo dục pháp luật.
3. Thông tư liên tịch Số 14/2014/TTLT-BTC-BTP ngày 27 tháng 1 năm 2014 Bộ Tư pháp và Bộ Tài chính hướng dẫn việc lập, quản lý, sử dụng và quyết toán kinh phí bảo đảm cho công tác phổ biến, giáo dục pháp luật;...